

ГЕТЬМАН З. О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ФУНКЦІЇ ЗВЕРТАННЯ В ІСПАНСЬКОМУ РОЗМОВНОМУ МОВЛЕННІ

У статті йдеться про звертання як мовленнєву одиницю, яка в комунікативному процесі виконує номінативно-апелятивну і дистинктивно-апелятивну функції. Звертання-висловлення і метафоричні звертання реалізують додаткову функцію: інформативно-експресивну.

Ключові слова: звертання-висловлення, метафоричні звертання, номінативно-апелятивна функція, дистинктивно-апелятивна функція, інформативно-експресивна функція.

В статье речь идет об обращении как речевой единицы, которая в коммуникативном процессе выполняет номинативно-апеллятивную и дистинктивно-апеллятивную функции. Обращение-высказывание и метафорическое обращение реализуют дополнительную функцию: информативно-экспрессивную.

Ключевые слова: обращение-высказывание, метафорическое обращение, номинативно-апеллятивная функция, дистинктивно-апеллятивная функция, информативно-экспрессивная функция.

The article is dedicated to the investigation of the functions of address in oral communication, namely its nominative-appellative and distinctive-appellative functions in the process of communication. The address as utterance and metaphoric address realize an additional informative-expressive function.

Key words: address as utterance, metaphoric address, nominative-appellative function, distinctive-appellative function, informative-expressive function.

Відомо, що функції звертання в мовленнєвій комунікації неоднорідні. З огляду на те, що звертання як синтаксична категорія позначає адресат мовлення, тобто виражає вокативні відносини в акті комунікації, а саме: привертає увагу адресанта, тоді йому притаманні номінативно-апелятивна функція, або виділяє одного із учасників комунікативної ситуації, тоді виконує дистинктивно-апелятивну функцію:

– *Pero te atacaron una vez aquí en Madrid, Profesor – protestó el llamado Díaz-Valera –. Hace muchos años, pero lo recuerdo muy bien. En plena Gran Vía, nada más sacar dinero de un cajero automático, ¿ a qué fue así? (J. Marías).*

El capitán dio mano a todos, ceremonioso, y saludó a Roser haciéndole una venia barroca y llamándolo “Son Excellence, Monsieur le Consul”. Brindaron, bebieron y encendieron cigarrillos.

– *Si usted me permite, capitán Massard, me gustaría hacerle una pregunta – dijo Roser.*

– *Qué francés, señor cónsul. ¿Dónde lo aprendió?* (M. Vargas Llosa).

Синтаксична категорія звертання полісемантична: вона може позначати стимул до дії:

Marcos. – No seas niño, José. Déjame en paz...

Alba. – (Grita de pronto). ¡Marcos!

Marcos. – (Con fastidio). No grites (A. Sastre);

суб'єктивне ставлення адресанта до адресата, позначеного звертанням:

– *¡Adiós, amiguito, y buena suerte! – balbuceó con las pupilas mojadas y retorciéndose las manos nerviosas (A. Rendic);*

характеристику як адресанта, так і адресата:

– *¡Sí, dámelo, vieja zorra (A. Arrufat);*

соціальне становище учасників комунікації:

– *Pase usted, míster Devies; ¿en lo que podemos servirlo? (A. Rendic).*

Визначаючи функцію звертання, слід звернути увагу на комунікативну ситуацію спілкування та семантику лексичної одиниці, яка виконує у висловленні функцію звертання. Загальною умовою лексеми або словосполучення-звертання є номінативна функція мовних одиниць. Безумовно, рекурентними є власні імена [1], хоча загальні іменники з'являються в формулах ввічливості (*señora, compañero, caballero, doctor* тощо), або в фамільярних звертаннях (*niño, amigo, mamá, hermanito* тощо).

Метафоричні звертання є красномовним прикладом поєднання синтаксичної семантики з лексичною семантикою, взаємодії лексики і граматики. Наприклад, звертання на кшталт *vieja zorra, víbora* виконують не вокативну, а означально-апелятивну функцію: визначають ставлення мовця-адресанта до адресата, а саме посилюють пейоративне ставлення, обумовлене вчинком, дією адресата, на що вказує широкий контекст. Такі метафоричні звертання комунікативно плеонастичні. Самі по собі вони не є окремими висловленнями, але перебирають на себе інформативно-експресивну функцію.

Часто звертання логічно передбачає дієслово, однак воно може бути відсутнім. В останньому випадку комунікативне навантаження на звертання максимальне: воно концентрує певну ідею, закладену комунікативною ситуацією або широким контекстом. Таке звертання набуває статусу конситуативного висловлення з огляду на прямий зв'язок з ситуацією спілкування і розкриває комунікативно-

прагматичну функцію через своє лексико-семантичне значення залежно від консітуації. Виникає два вида семантичних відношень між звертанням і реплікою: номінативно-апелятивна й інформативно-експресивна. Остання через оцінне значення є інформативною, а саме звертання набуває предикативності:

Entra Galoffe furioso al ver a Susana con Jones.

Galoffe: ¡Susana!

Susana: ¡Por favor, Philipp, no empieces con tus bravatas!
(E. Buenaventura).

З точки зору комунікативної необхідності звертання може бути обов'язковим і плеонастичним. Обов'язкове звертання може поєднувати в собі номінативно-апелятивну і дистиктивно-апелятивну функції. Синтаксичні моделі обов'язкового звертання: звертання, яке може займати будь-яке місце у синтаксичній структурі + наказове речення; звертання + розповідне або питальне речення, при цьому звертання може дублюватися підметом або додатком.

Плеонастичні звертання є стилістично забарвленими. Виконуючи ті ж самі функції, що і обов'язкові звертання, вони надлишкові з точки зору комунікативної ситуації, але в комунікативному плані мають конкретне значення, прихований смисл і підсилюють вираження подиву, докору тощо. Плеонастичні звертання зустрічаються найчастіше в ситуації спору, дискусії. Вони мають статус висловлення:

– *¿Lloras, Ignacio? Lo hace a usted el recuerdo de su madre, ¿verdad? Pero nunca hizo usted nada por ella. Nos pagó siempre mal. Parece que, en lugar de cariño, le hubiéramos retacado el cuerpo de maldad. ¿Los mataron a todos? Pero ellos no tenían a nadie. Ellos bien hubieran podido decir: “No tenemos a quien darle nuestra lástima”. ¿Pero usted, Ignacio? (J. Rulfo).*

Із викладеного слідує: звертання наділено денотативним значенням і тому йому властиві номінативно-апелятивна і дистинстивно-апелятивна функції. Звертання-висловлення та метафоричне звертання мають також додаткову функцію, а саме: інформативно-експресивну. Якщо звертання може мати як денотативне так і конотативне значення, то звертання-висловлення має конотативне значення, воно завжди емоційно насичене і знаходиться в тісному зв'язку з широким контекстом і комунікативною ситуацією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рылов Ю. А. Имена собственные в европейских языках / Юрий Алексеевич Рылов. – Воронеж. гос. ун-т. – М. : АСТ : Восток – Запад, 2006. – 311 с.